

BERICHTEN EN VARIA

UIT VROEGER DAGEN!

DE VELDSLAG OP DE KAASMARKT

Homeer zing' Trojes val en and're groote dingen,
Van Merken moog' tot roem van Rome's liev'ling zingen,
Mijn zangster, die haar lof aan dapp're daden biedt,
Zoekt in der eeuwen nacht geen beelden voor haar lied.
Zij meldt, op Hollands grond, wat Hollands braven deden,
En hoe in de Amstelstad twee Kiezetrekkers streden.

Elk zuchtte in diepen rouw, want Leemans was niet meer,
Die hooggeroemde man, wiens vlugge hand, welêer,
Behendig, zonder pijn, de tanden uit kon rukken,
Die al de kiezen trok en de afgebroken stukken,
Die man, wiens weerga nooit in de Amstelstad bestond,
Die alle hoekjes peilde in aller menschen mond,
Die diep ervaren was, in alle kies-gebreken,
Wien de afgepijnde mensch nooit troosteloos ging spreken,
Die Leemans, die welêer, als met een tooverstaf,
Ons de oude tanden roofde en nieuwe tanden gaf;
Die Leemans was niet meer, maar bleef in 't hart nog leven
Van elk, bij wien hij ooit de kiespijn had verdreven.

Wanneer de dag verscheen aan Luna toegewijd,
De landman naar de stad kwam stroomen wijd en zijd,
Was in deez' ruime stad de toevloed nergens grooter
Dan ze op de kaasmarkt was en op de markt voor boter
Daar stond een gansche stoet van kooplui bij elkaâr
Zij ventten daar in 't rond hun aangebragte waar
Daar kwam uit elke wijk de burger aangelooopen
Om voor de gansche week zijn voorraad aan te koopen
En Leemans niet bevreesd voor al dat bont gewoel
Kwam ook op 't boterplein maar met een ed'ler doel.

Daar kon men ied're week hem op zijn kar ontdekken
Daar zag men hem bereid om elk een kies te trekken.
En met wat loon verrijkt en niet belust naar buit
Sloeg hij de monden gade en trok de kiezen uit.

Ja Leemans, 't lust mij hier uw lofspraak neer te schrijven,
 Uw roem zal nooit vergaan zoo lang er kiezen blijven,
 De landlien trekken weg, maar wie uw oog ontging
 Elk denkt uw kunst nog na, en met bewondering.

Maar Leemans was niet meer! De vlek- en dorpe-lingen
 Bereikten weer de stad, om weer zijn kar te omringen.
 Doch vreeslijk klonk de maar en sloeg hun hoop ter neer,
 Gij zoekt hier Leemans kar en Leemans is niet meer.
 O! feller wierd de pijn in al d'ontstoken kiezen,
 Dit onverwacht berigt deed elk den moed verliezen.
 Elk wijdde hem een traan. (Men zegt dat in die week
 De kaas en botermarkt een waterplas geleek.)
 En dat het boerenvolk, dat schaars te voren weende
 Hem bij zijn thuiskomst nog een dankbren traan verleende.

Doch toen de maandag in der dagen rey weer kwam
 En 't landvolk weer verscheen in 't prachtig Amsterdam,
 Kwam Josef Leemans zoon, zoo groot een vader waardig
 De botermarkt betreên tot aller bijstand vaardig.
 Ook hij besteeg een kar; doch niet die kar, waarop
 Zijn vader eens verscheen bij dav'rend handgeklap;
 Geen kar zoo schoon, zoo rijk, zoo statig voortgedreven
 Door d'edle Rosinant, beroemd bij 's Vaders leven
 De zoon in 't kiezevak min groot en min vermaard
 Had wel een eigen kar, maar had geen eigen paard.
 Held Josef treedt dan op, en met een keur van woorden
 Boodt hij zijn bijstand aan, aan allen die hem hoorden.
 En bood die gratis aan, en vroeg om aller gunst.
 Reeds gaf hij menig blijk van zijn verheven kunst.
 Toen hem een woest gedruisch op eenmaal klonk in d'ooren
 Om hem in 't edel werk op 't onvoorzienst te storen —
 't Was Nathans, die van ouds, in 't eigen vak befaamd,
 Men zegt de Kiezenbeul wierd door Bulot genaamd.
 Ook hij door d'eigen drift als Leemans zoon gedrongen
 Was op een tafel op de botermarkt gesprongen,
 En bood aan al het volk zijn wreede diensten aan.
 Daar zag hij Josef ras en op zijn kar hem staan.
 Gereed om voor zijn oog de kiezen uit te rukken,
 En te oogsten al dien lof, dien hij zoo schoon zou plukken.
 „Staat burgers”, riep hij uit, terwijl een gloeyend rood
 Zijn bleek gelaat bedekte, en 't oog hem vonken schoot:
 „Staat burgers! waagt het niet dien jongling na te staren
 „Zijn jeugd verstaat geen kunst, die ik verkreeg door jaren
 „Mistrouw zijn vlugge tong die ijde klanken spreekt.
 „Mistrouw zijn zwakke hand die al uw tanden breekt
 „Treedt hier wilt gij geen prooij aan zijne stoutheid strekken
 „Treedt hier, aanschouw mijn kruin, vergrijsd bij 't kiezetrekken—

„Treedt hier, verlaat zijn zij! . . .” Naauw wordt die taal verstaan
 Of Josef ziet een elk naar Nathans tafel gaan,
 En schreeuwt de burgers toe: „Laat af van dien verrader
 „Aanschouwt in mij het bloed van mijn gestorven vader,
 „Mijn hart klopt als het zijne alleen voor kies en tand
 „Van hem heb ik geleerd, en gij mistrouwt mijn hand”.
 Zoo sprak hij en al 't volk scheen aars'lend in 't besluiten
 Nu trad hij van zijn kar om Nathans' woen te stuiten.
 Maar Nathans die al 't volk zag wank'len bij zijn stem,
 Trad ook zijn tafel af, en stond welhaast naast hem
 Nu is het beider doel den and'ren weg te schreeuwen.
 Zij stonden bij elkaar als twee verhitte leeuwen,
 Die strijden om de bruid, die elk verkoren heeft,
 Het woud weergalmen doen, en sidd'ren al wat leeft.
 Hun manen stijgen hoog en beider blikken gloeijen,
 Tot dat de strijd begint, die beider bloed doet vloeijen.
 Zoo valt nu Nathans ook zijn jongen vijand aan.
 Hij neemt de tafel op, waarop men hem zag staan.
 Heft dien met kracht omhoog, en smijt omlaag hem weder
 Dat hij tot splinters vliegt en valt bij Josef neder.
 De jongling deinst terug, die daad ontvlamt zijn moed:
 Hij grijpt de nijptang aen besmet met kiezenbloed
 Dat staal, dat kort geleên nog lijdens mogt genezen,
 En smijt het Nathans toe, en treft zijn achtbaar wezen.
 Een tweede snort het na; en Nathans volgt zijn spoor;
 Hun kunstmachines werpen zij elkaar om 't oor,
 Die schreeven, die de tijd deed in hun tasch ver-roesten,
 Alsof zij op die wijs van wapens wiss'len moesten.
 Fel was de strijd geweest, maar onbeslist de slag,
 Toen Josef zich ontbloot van al zijn krijgstuig zag.
 Doch om in 's vijands hart een grooter schrik te prenten,
 Greep hij de doos nu aan, 't verblif dier instrumenten,
 En slingert nu die doos driemalen eerst omhoog,
 Waarna zij uit zijn hand naar 's vijands schedel vloog.

Ras mengde zich al 't volk in hun manhaftig strijden.
 D'een, die, door Leemans hulp, zich zag verlost van 't lijden,
 Omhelsde nu de zaak van zijn roemwaarden zoon
 Door de ander weêr wierd hulp aan Nathans aangeboôn.
 De schaar, die hen omringde, om beider val te weren,
 Zag men van tijd tot tijd zich aan hun zij' vermeerren.
 Zoo groeit de sneeuwvlok aan, die van den bergtop stort,
 En in haar snelle vaart door niets bedwongen wordt;
 Zij weet wat haar weerstaat met zich omlaag te stoten
 Wat zij ontmoet dient om haar klomp slechts te vergrooten,
 Die tot een schots gegroeid, verhard tot puntig ijs
 De landman in 't gehugt stelt aan haar woede prijs.
 De doos, door Josefs hand naar Nathans kruin gedreven,

Had aan zijn gansche bende een groote schrik gegeven.
 Het hout drong kogelsnel door 't dikst der reyen heen
 Trof d'een het hoofd, dien de arm, een ander weer het been:
 En nu, naar wraak belust, zwoer elk geen bloed te sparen
 En, in een drom verëend, stort men op 's vijands scharen.
 Verschrikk'lijk was de schok, dier drommen op elkaar.
 Gelijk aan wolken, die, van vuur en donder zwaar,
 Zich botsen in de lucht, en gloende bliksems braken
 En 't aardrijk dav'ren doen, wanneer zij zich genaken.
 Het duurt maar korten tijd of Nathans volk wint grond,
 En Josef deinst naar 't plein, waar eens de hoofdwacht stond,
 't Gebouw dat, nu gesloopt, zoo nuttig was te voren,
 Waar meenig gure nacht in waken ging verloren;
 Toen Amstels burg'ren stoet, gekleed met ed'len zwier,
 Aldaar als schutter toefde of wel als Piekenier:
 Die hoofdwacht, die, weleer, toen elk op hen vertrouwde,
 Wel schooner krijgsvolk zag, maar nooit zoo'n strijd aanschouwde.
 Kort hield daar Josef stand en riep zijn volk bijëen,
 Want Nathans dreef welras hem naar de kaasmarkt heen;
 Zoo weet een jager steeds de hazen voort te drijven
 Dat zij geen schuilplaats zien, waar zij met rust verblijven.

Maar op de kaasmarkt, waar nu Josefs volk moest vliën
 Was de aangebragte waar van Oost en West te zien.
 De zoetemelksche kaas, en kaas met roode korsten
 Stond daar voor allen veil, die kaas gebruiken dorsten.
 't Was daar, dat men een tal van kazen plat of rond
 En groot of klein van vorm, opeen gestapeld vond
 Als Pyramides uit Egypte's vruchtbre drevén.
 De koopman stond er bij, wien geen gevaar deed beven,
 En die, nog nooit gestoord bij 't venten van dien schat,
 Door dammen noch gestut zijn waar beveiligd had.
 Het zeil dat hier de kaas van al de boeren scheidde,
 Wordt spoedig omgerukt door 't volk dat Josef leidde.
 Ras stort een kaashoop in, hoe stevig hij ook scheen,
 En rolde langs den grond door slijk en modder heen.
 Verschrikk'lijk was 't geweld der voortgegleden kazen
 Zij drongen langs de markt in al de kelderglazen.
 Edam en Stolksche kaas, komijn en Vriesche soort
 Geraakte nu doorëén en rolde samen voort,
 De waar van d' eenen boer liep door de waar van d' ander,
 Alsof 't een wedloop was van kazen met elkander.
 Terwijl dit hier gebeurde en al het volk nog streed;
 Drong door de stad de maar van 't voorgevallen leed.
 En tal van burgers die de rust altijd bewaken
 Kwam nu met stok en zwaard de botermarkt genaken.
 En toen het strijdend heir een diender nad'ren zag,
 Scheen iedereen geveld als door een donderslag.

Nu ging de drom uiteen — Gesloten scheen de vrede
 Held Nathans week terug, maar nam zijn tafel mede.
 Men zegt dat Leemans zoon, ook ijlings weggevlugt
 Zijn kar op 't slagveld liet, voor grooter kwaad beducht.

Aldus besloot de strijd en zonder bloedvergieten
 Maar wat belooning nu mogt ieder held genieten?
 't Was dat een nieuwe wet, door 't kaasboergild begeerd,
 De kiezetrekkers van de kaasmarkt heeft geweerd.
 Held Josef heeft niet meer het Oorlogsveld betreden,
 Maar Nathans vaart nog voort in de eigen' bezigheden;
 En daar een hoog gebod de kaasmarkt voor hem sluit,
 Zit hij nu in een kroeg, en trekt daar kiezen uit.

O groote Kunstenaar, vaar voort met kiezetrekken,
 Blijft lang de stad tot roem, tot 's burgers nut verstrekken;
 En eens, uw trouw tot loon, wanneer uw doodsklok slaat
 Bouwt men een eerzuil op, waarbij dit opschrift staat:
 „Hier vindt men Nathans lijk, die 't leven moest verliezen,
 „Nadat hij had geleefd van tanden en van kiezen:
 „Die heeler van den mond, die tanden nam en gaf,
 „Liet, door den dood gehaald, zijn tanden in dit graf”.

April 1818.

J. P. O. BRUYN

KLEUTERTANDVERZORGING TEN PLATTELANDE

Te Veendam is, in aansluiting aan het aldaar ten vorigen jare door de plaatselijke afdeeling van „Het Groene Kruis” opgerichte Consultatiebureau voor gezonde kleuters, thans een Kleuterbureau voor preventieve tandheelkunde geopend. Dit bureau staat onder leiding van collega K. H. F. K o o p m a n en stelt zich voornamelijk ten doel om door het geven van adviezen aan moeders prophylactisch werkzaam te zijn ter voorkoming van gebitsafwijkingen door verkeerde gewoonten.

De officiële opening, in tegenwoordigheid van belangstellenden, geschiedde door den algemeenen voorzitter van genoemde vereeniging.

Veendam is de eerste plattelandsgemeente in de provincie Groningen, welke op een kleuterbureau voor tandverzorging kan bogen. Dat de bevolking er iets van verwacht, kan blijken uit het feit, dat op den eersten dag reeds een twintigtal moeders met hun kinderen op het spreekuur aanwezig was.

Bevorderd tot tandarts:

J. van Berge Henegouwen, Mevr. E. B. K. de Munck-Rohm, H. J. Münch; P. Offermans, Mevr. J. v. Keeken-Wichers, G. J. H. van Lenning, L. van Susante, C. N. J. de Vey Mestdagh, Mej. J. L. de Bree, Mej. C. J. M. Gribling, E. A. Witkop, V. Hijmans.

Verantwoordelijk voor het Redactioneele gedeelte van de inhoud:
G. D. Margadant, tandarts, Amsterdam.

Verantwoordelijk voor de advertenties: W. P. Staal, Utrecht.

Uitgevers: G. J. & D. Tholen, Jutphaasscheweg 1, Utrecht.

Drukker: N.V. Drukkerij v/h L. E. Bosch & Zn., K 2350,
Oude Gracht 172—176, Utrecht.